

Květy Kučerové

Problematika 'ašwā'ijāt v současném Egyptě.

Vznik, současný stav a perspektivy řešení.

Výskyt 'ašwā'ijāt představuje závažný sociokulturní problém, s jehož existencí se potýká celá řada zemí všech kontinentů. V egyptské společnosti se tento jev vyznačuje rozsáhlou škálou specifických rysů souvisejících nejen s historickým, sociálním a kulturním vývojem Egypta a arabského světa, ale i s psychologickými danostmi jeho obyvatel. Současné události v Egyptě, Tunisku i jiných arabských zemích odhalily rozsah a hloubku tohoto problému, zároveň naznačily nové možnosti jeho řešení.

Diplomová práce **Květy Kučerové** se zabývá tématem 'ašwā'ijāt (neoficiálních oblastí) Egypta, přičemž hlavní pozornost je věnována Káhiře. Sociodemografická analýza egyptských/káhirských neoficiálních oblastí je zasazena do kontextu světového slumového osídlení. Metodologická východiska a typologická charakteristika 'ašwā'ijāt představují základ badatelského přístupu ke zkoumanému tématu. Velmi důležitou částí předkládané studie je charakteristika života lidí obývajících 'ašwā'ijāt. Psychosociální rysy Egyptanů žijících v daných oblastech, možnosti jejich pracovního uplatnění, sociální podmínky a zdravotní péče jsou těmi aspekty, na nichž lze prokázat vývojové tendence tohoto jevu. Vztah politické reprezentace a představitelů nevládních organizací k otázce 'ašwā'ijāt na lokální, regionální i mezinárodní úrovni rozebírá autorka v rámci úvah o perspektivách řešení, jejichž společným jmenovatelem je aktivní účast obyvatel 'ašwā'ijāt na všech procesech směřujících ke zlepšení stávajících poměrů.

Diplomová práce se skládá z pěti kapitol. První kapitola je koncipována jako pomyslný svorník, který v sobě zahrnuje počátky zájmu světové veřejnosti o otázky přístřeší, jakož i fundovaný filologický výklad pojmu 'ašwā'ijāt. Za pozornost zde stojí výstižná charakteristika slumů a situace Káhiry jako hybridního typu spojujícího dva rozšířené typy – „slum naděje“ a „slum zoufalství“. Kategorie polooficiálního osídlení je typická právě pro egyptskou metropoli, která vytváří unikátní demografický fenomén.

Druhá kapitola přináší zajímavý pohled na historický vývoj káhirského urbanistického celku. Badatelka poukazuje na genezi vztahu obyvatel Horního Egypta (as-Sa'īdu) k egyptské metropoli. Jejich snahy o to, aby se začlenili mezi obyvatele Káhiry, vedly ke vzniku budoucího neoficiálního osídlení. S tím souvisí i projekt „Nových měst“, který schválila egyptská vláda roku 1977 jako možné řešení důsledků demografické krize.

Ve třetí kapitole se autorka zabývá typologií neoficiálních oblastí Egypta a Káhiry jako případové studie. Prvním typem jsou 'ašwā'ijāt vybudované na zemědělské půdě v blízkosti velkých měst. Druhý typ představují 'ašwā'ijāt, které vyrostly na volné půdě patřící státu, zejména poblíž železničních tratí nebo na pouštní půdě. Za třetí typ lze pokládat zchátralé oblasti v historickém centru Káhiry. Autorka uvádí i další typologie, např. tu, podle

níž se bydlení v 'ašwā'ijāt dělí na slumové a to, které se nachází v sociálně vyloučených lokalitách. Velmi přínosnou částí této kapitoly je přehled charakteristických rysů neoficiálních oblastí Egypta.

Jádrem předkládané diplomové práce jsou kapitoly čtvrtá a pátá. Ve čtvrté kapitole se nachází důkladná analýza psychosociálních rysů Egyptanů, jakož i pozitivní a negativní aspekty života v oblasti 'ašwā'ijāt. S neoficiálními oblastmi souvisí i neoficiální ekonomický sektor tvořící obecný rámec pracovní činnosti obyvatel 'ašwā'ijāt. Závažné informace obsahují oddíly týkající se chudoby a úrovně zdravotní péče. Výše uvedené hypotézy jsou doloženy na příkladech dvou oblastí – *Manšijat Nāsir* a *Města mrtvých*.

Pátá kapitola pojednává o možných způsobech řešení problémů v oblastech 'ašwā'ijāt. Jedním z nich je politika egyptské vlády týkající se budování „Nových měst“ ve vzdálenosti 25 – 100 km od Káhiry. Jinou možností je program Světové banky zaměřený na rozvoj životního prostředí sběračů odpadků či program Německé organizace pro technickou spolupráci, jehož cílem je pozvednutí úrovně neoficiálních městských oblastí za účasti jejich obyvatel. Výčet možných řešení doplňuje násilné vystěhování a odstranění obydlí, k němuž egyptská vláda v minulosti přistoupila ve snaze zlepšit stávající poměry. Optimální řešení složitých poměrů v oblasti 'ašwā'ijāt vidí diplomantka v legalizování majetkových vztahů, v zohlednění skutečných potřeb obyvatel a v jejich aktivním podílu na plánování a realizaci nových projektů.

Otázky, podněty, připomínky:

s. 15 – zajímavý pohled na otázku 'ašwā'ijāt se nabízí při úvaze o pozitivním sémantickém vymezení tohoto pojmu. 'Ašwā'ī ve výnamu „náhodný“, „nahodilý“ označuje možnost „volného“, popř. „svobodného“ výběru či jiného počínání

s. 18 – jsou pojmy „bydlení“ a „ubytování“ v rámci vyjádření konotací demografické problematiky vnímány jako identické nebo rozdílné výrazy?

s. 20 – urbanistický komplex: Šubrā 'l-Chajma – Káhira – Gīza – Helwān – As-sādis min Oktōber by bylo možné doplnit mapou s legendou dokumentující prolínání zemědělské a pouštní krajiny v severojižním a západovýchodním směru

s. 57 – existence *zabbālīn* představuje zajímavý kulturně historický fenomén, je omezen pouze na Muqattam, příp. jen na Káhiru?

Diplomová práce **Květy Kučerové** *Problematika 'ašwā'ijāt v současném Egyptě. Vznik, současný stav a perspektivy řešení* je hodnotnou původní studií, která vychází ze znalosti reprezentativního souboru pramenů a odborné literatury, je dokladem autorčina širokého odborného záběru zahrnujícího nejen historii, sociologii, ale i kulturní antropologii. Představuje přínos v oblasti zkoumání moderní egyptské společnosti. Navrhuji hodnocení známkou „výborně“.

V Praze, 18. 6. 2011

Doc. PhDr. František Ondráš, PhD.,
vedoucí práce

